

עַט וְאַתִּיקָה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 27 ■ שבט תשנ"ג ■ ינואר 1993

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין
המערכת: בית הפרקליט, דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

לאחר הפסקה, ארוכה מן הרגיל, שב "עט ואתיקה" להופיע, ובטוחני כי רבים מכם חשו בחסרונו בחודשים האחרונים.

אין זה סוד, כי מאז החל בטאון זה לצאת לאור, גדל במידה ניכרת מספר השאלות והבקשות לחוות דעת המגיעות לשולחן ועדת האתיקה. על-אף העומס שיש בכך על חברי הוועדה, כולנו מברכים על כך, שכן משוכנעים אנו כי פרסום שוטף של הלכות והנחיות בענייני אתיקה מקצועית יש בו משום "תרופה מונעת" המצמצמת את מספר העבירות האתיות המגיעות לבתי הדין המשמעתיים.

מעבר לכך, ריבוי השאלות המופנות לוועדה מעיד על הגדלת המודעות, הזהירות והרגישות מצד עורכי הדין לענייני האתיקה המקצועית, במהלך עבודתם השוטפת.

עם זאת, ראוי לציין כי החומר המתפרסם ב"עט ואתיקה" הינו רק מעט מעבודתה של ועדת האתיקה במחוז תל-אביב. על מנת לסבר את האוזן אציין, כי מדי חודש מגיעות לשולחן הוועדה כ-120 שאלות וכ-130 תלונות, וזאת בלי להזכיר עשרות שיחות טלפון ישירות המגיעות ליו"ר הוועדה ולחבריה מצד חברים הנזקקים למענה מיידית לבעייה או שאלה שהתעוררה אצלם.

עם הכמויות האלה מתמודדים כ-14 חברי הוועדה, המתכנסים מדי שבוע בקביעות ועושים עבודתם בהתנדבות מלאה, כאשר כל פנייה, אם לצורך חוות דעת או תלונה, אם לצורך מינוי בורר או לפסיקה בעניין שכר-טירחה, זוכה להתייחסות רצינית ועיון ודין מעמיקים.

זו ההזדמנות לשוב ולהודות לחברי הוועדה על תרומתם ומאמציהם, וכך גם לסגל המזכירות של הוועד המחוזי המסייע לנו בעבודתנו.

ולעניין אחר: בחודשים האחרונים מתפרסמת במסוף "עסקים" של העתון מעריב סדרת כתבות "פרופיל" על משרדי עורכי דין מכל רחבי הארץ. כל כתבה כוללת שורה של פרטים על המשרד, ובהם שמות עורכי הדין המועסקים במשרד, תחומי מומחיותם, רשימת לקוחות, תעריפי שכר טירחה ועוד.

לעתים ברור, כי מקצת מן הפרטים האלה לא יכול היה להגיע לכתב אלמלא שיתוף פעולה מצד עורכי הדין המוזכרים בכתבה.

עקב חומרתה של התופעה ולאור פניות רבות שהגיעו לוועדה מצד חברים שדרשו לפעול למניעתה, הוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת האתיקה הארצית על מנת לקבוע מדיניות אחידה. בדיון שהתקיים בוועדה זו נתקבלה החלטה כדלקמן:

"בכל אחת מכתבות אלה מצוי מידע אשר על פני הדברים נראה כי לא יכול היה להגיע לכתב אלא אם סופק ע"י עורך הדין הנוגע בדבר או מטעמו. אספקת מידע כזה היא עבירה לכאורה על כללי האתיקה. הוועדים המחוזיים יפנו לחברים המעורבים בכתבות אלה כדי לקבל את תובתם הסטוטוטורית וישקלו העמדה לדין משמעתית."

בהתאם למדיניות זו פועלת עתה ועדת האתיקה של מחוז ת"א. אני מרשה לעצמי לקוות, כי לאחר פרסום הדברים הללו לא יהיה צורך לפנות לחברים נוספים על מנת לשקול העמדתם לדין משמעתית, בעבירה של עשיית פרסומת אסורה.

בברכה,
עמוס נצר, עו"ד
יו"ר ועדת האתיקה

אי מילוי התחייבות כספית של עורך-דין כלפי עמיתו למקצוע

העובדות: בשנת '84 קיבל על עצמו המתלונן, עו"ד העוסק בתחום הפלילי, לייצג את הנאשם, עמיתו למקצוע, בתיק פלילי בו הואשם וכן בהליכים משמעותיים שנקטו נגדו בביה"ד המשמעתי של הלשכה.

הוסכם בין השניים על תשלום שכר-טירחה בסכום מסוים, והנאשם שילם כמחצית ממנו ע"ח שכרו של המתלונן. לימים, משהסתיים הייצוג, פנה המתלונן אל הנאשם בבקשה לפרוע את יתרת חובו, אך הנאשם דחה אותו ב"לך ושוב". רק כעבור כשש שנים מזמן הפנייה, ובעקבות תלונה שהגיש המתלונן ללשכה, ניאות הנאשם לפרוע, בתשלומים נמוכים, את יתרת שכרו של המתלונן.

על כך הוגשה נגד הנאשם קובלנה לביה"ד המשמעתי ובה יוחסו לו עבירות של פגיעה בכבוד המקצוע והתנהגות שאינה הולמת עורך דין.

החלטת בין הדין המשמעתי

מפי עו"ד זאב הרטבי:

השאלה המשפטית שעלינו להכריע בה, על אף פטותן של העובדות, אינה קלה. מחד ניסא, כבר פסקו בתי הדין המשמעתיים, לא אחת, כי משיכת שיק על ידי עו"ד ואי כיבודו מהווה התנהגות בלתי הולמת. ברם, בכל פסקי הדין, עד כמה שיעתי באיתורם, נמשכו שיקים לפקודת לקוחות או צדדים שלישיים, ולא לעו"ד כמסגרת היחסים הקולגיאליים. ההנמקה: להרשעה בכל המקרים דלעיל היתה שמירה על האמון שהציבור רוחש לעורכי הדין, כך ששיק הגמשך על ידי עורך דין נחשב כשיק בטוח ואמין יותר משיק סתם. הנמקה זו מתקשרת גם עם העובדה שעו"ד משמש לא אחת כנאמן בעיסוקת שונות, ולפקודתו כספי נאמנות בסכומים לא מבוטלים. מכאן, הקפדת היתר על כיבודם של התחייבויות ומסמכים המוצאים ע"י עורך דין.

לעומת ב"י הקובל, הטוען כי הפרתה של ההבטחה לחבר עו"ד יש משום עבירה חמורה מהפרתה של הבטחה לאדם אחר, טוען הנאשם כי עקרונות ההנמקה הנ"ל אינם חלים במישור פנימי זה, אלא כלפי חוץ בלבד.

סבורני כי אין צורך בקביעת הבחנות שונות בין התחייבות כספית לאדם עורך דין לבין התחייבות כספית כלפי עו"ד, בתמורה לעבודה משפטית המוזמנת ממנו ע"י חבר. אי כיבודו של התחייבויות כאלה מערערו את האמון הפנימי בין חברי הלשכה ורעוררו של אמון זה יש בו כדי לפגוע בתשתית המערכת החברתית.

משום כך הנני מציע לחברי להרשיע את הנאשם

בהתנהגות שאינה הולמת עו"ד, כאמור בפרטי העבירות המנויות בכתב הקובלנה.

גזר הדין: בית הדין, שהחליט להרשיע את הנאשם ברוב דעות, התחשב לקולא בחרטתו של הנאשם ובנסיבות האישיות שהקשו עליו בפרעון חובו למתלונן, וגזר עליו עונש של זיפה וכן תשלום הוצאות הקובל בסך 300 ש"ח.

בד"מ 113/85; בהרכב: עו"ד זאב הרטבי - אב"ד, עו"ד יהושע חורש ועו"ד דוד נאון; פס"ד מיום 15.7.91.

עו"ד כמיופה כוח

סמכות עו"ד לפעול על-פי

יפוי כוח בלתי חוזר

כשמייפה הכוח מתנגד לכך

העובדות: "ביום 4.6.91 במשרדי נחתם הסכם למכירת מקרקעין", כותבת עו"ד לוועדת האתיקה. במעמד החתימה, החתמתי את המוכר על יפוי כוח בלתי חוזר, על פיו ניתן יהיה להעביר את הזכויות בחלקה ע"ש הקונים, לאחר שאלה ישלמו את התמורה המגיעה מהם על פי ההסכם. הקונה שילם את כל התשלומים המגיעים ממנו על-פי ההסכם, כאשר לגבי חלק מהם התעורר ויכוח בין הצדדים האם שולמו במועד אם לאו. אך אין מחלוקת ביניהם כי כל התמורה שולמה במלואה.

"לאחר קבלת התמורה המלאה, הודיע לי המוכר כי אני מנועה מלהשתמש ביפוי הכוח הבלתי חוזר, עד אשר לא ישלמו לו הקונים את הפיצוי המוסכם. הקונים, מצד שני, דורשים ממני להשלים את העברת הזכויות מאחר ששילמו את מלוא התמורה. דעתי האישית היא כי אין המוכר יכול להורות לי להמנע מלפעול על פי יפוי הכוח בלתי חוזר וזאת מבלי שיש לו צו מתאים מביהמ"ש. מאחר שהתשלומים שולמו במלואם והפיצוי המוסכם אינו בגדר התשלומים אלא תרופה, יש לבצע את ההעברה, ואין בכך כדי לחסום את דרכו של המוכר מפני תביעת פיצויים."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, כאשר תשלומים על פי הוזה לא שולמו במועד, זכותו של המוכר להחליט אם היתה בכך משום הפרה יסודית, המזכה אותו לבטל את ההסכם, אם לאו. אם נחר המוכר לקיים את ההסכם ולא להחזיר את התשלומים לקונה, חייב עורך הדין המחזיק בידו יפוי כוח בלתי חוזר להשלים את העברת הזכויות על-פי יפוי הכוח, ואילו המוכר יוכל לפנות לערכאות לגבי דרישתו לפיצויים.

במקרה הנדון, לאור העובדה שמלוא התמורה בגין הבירה שולמה, והמוכר לא ביטל את ההסכם, רשאית עורכת הדין לפעול על-פי יפוי הכוח שבידה על אף התנגדות המוכר.

לביהמ"ש על הרשעות קודמות של לקוחו כשהתביעה אינה יודעת על כך?

5452

העובדות: "לאור מקרה שאירע לי לאחרונה, וייתכן שהוא קרה ויקרה לעורכי דין רבים, ברצוני להפנות אליכם את השאלות הבאות", כותב עורך דין לועדת האתיקה:

1. מה - אם בכלל - צריך לעשות סניגור המופיע במשפט פלילי, כאשר במסגרת הטיעונים לעונש, מצהיר ב"כ התביעה כי לנאשם אין הרשעות קודמות, ואילו הוא (הסניגור) כן יודע (מידעה אישית, כגון: כשהוא עצמו הופיע בתיק) על קיומה של הרשעה קודמת לאותו הנאשם?

2. "האם התשובה תהיה שונה אם ידיעתו של הסניגור אינה מידעיה אישית, אלא הוא רק שמע על כך מפי לקוחו? האם התשובה תהיה שונה אם המדובר בהרשעה שהיה עמה מאסר על תנאי בגין אותה עבירה?"

3. "איך תיפתר, במקרה כזה, הסתירה שבין חובת עו"ד לסייע לבית משפט לעשות צדק לבין חובת הנאמנות שלו כלפי לקוחו?"

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדעה כי נטל הוכחת הרשעות קודמות במשפט פלילי מוטל על התביעה. כאשר התביעה לא הוכיחה אותן, הרי שאין הן קיימות לפני בית-המשפט. במקרה כזה על הסניגור לטעון כי "לא הוכחו הרשעות קודמות", ולא לטעון "אין הרשעות קודמות".

6133

פרסום ופרסומת

עו"ד אינו רשאי לציין פרטיו במודעת מכרז למקרקעין שלא באמצעות מינוי של בימ"ש

העובדות: "הנני מייצג לקוח המבקש למכור את ביתו הפרטי בדרך של מכרז, שיפורסם במודעות בעתונות", כותב עורך דין לועדת האתיקה. "הלקוח ביקש שמשרדי ינהל את מכירת ביתו, אך שמו ופרטיו לא יוזכרו במודעה המיועדת לקבלת הצעות, אלא שמי יודעת משרדי. האם אני רשאי לפעול בדרך זו?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, פרסום שמו של עורך דין בצירוף תוארו המקצועי וכתובת משרדו במודעות בעתונות מהווה פרסומת אסורה, אלא אם כן מודעות המכרז מתפרסמות מכוח מינוי

שניתן לעורך הדין ע"י בית משפט ככגוס נכסים, מנהל עובד וכי"ב.

כאשר המדובר בפרסום מכרז שלא במסגרת מינוי של בית משפט, רשאי עורך הדין לפרסם במודעה רק את שמו, ללא תוארו המקצועי, וכן מספר תיבת דואר למשלוח ההצעות.

ניגוד עניינים

עו"ד דירקטור בחברה ציבורית רשאי לקבל היתר לייצגה רק בתחום מומחיות מסויים

העובדות: עורך דין מכהן כדירקטור בחברה פרטית, הנמצאת בהליכים להיהפך לחברה ציבורית. עורך הדין מבקש להמשיך ולתת לחברה, לאחר שינוי מעמדה, את השירותים המשפטיים שהוא נותן לה כיום ואשר משתרעים על מספר תחומים משפטיים וכוללים מגוון פעולות משפטיות, כגון ייצוגה בפני רשויות שונות, תכנון מקרקעיה, הפחתת מסים ועוד. בהסתמך על סעיף 4 לכללי לשכת עורכי הדין (דירקטורים בחברה ציבורית) התש"מ"ט-1988, פנה עורך הדין לוועדת האתיקה, בשאלה האם ייתכן לו היתר להמשיך ולייצג את החברה כאמור לעיל במקביל להיותו דירקטור.

חוות-דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, לאור כללי לשכת עורכי הדין (דירקטורים בחברה ציבורית) התש"מ"ט-1988, אין ללשכה אפשרות לתת לעורך הדין את האישור המבקש על ידו.

סעיף 4 לכללים אלה קובע כדלקמן:

א) הלשכה רשאית להחיד לעורך דין שחל עליו איסור לפי כללים אלה לייצג חברה או נושא משרדה בה, או לתת להם "עוץ משפטי". אם הדירקטוריון של אותה חברה החליט במליאתו לבקש מעורך הדין לעשות כן בעניין מסויים שבחחום מומחיותו.

ב) בקשה להיתר יכול שחונש לאחד משנ"ים אלה:

1. הועד המרכזי

2. הועד המחוזי של המחוז שבו המבקש חבר.

מנוסח הכלל ברור כי המחוקק סייג את האיסור על דירקטור בחברה ציבורית לייצגה כעורך דין, רק כאשר מדובר בעניין מסויים שבתחום מומחיותו. הוועדה סבורה כי מתן היתר לדירקטור לייצג את החברה במספר תחומים ופעולות שונות מרוקן בעצם את הכללים מתוכנם ונוגד את מטרת המחוקק למנוע ניגוד אינטרסים בין שני התפקידים.

6682

עו"ד ועמיתו למקצוע סירוב להתייחס להצעת פשרה שלא ניתנה בכתב - אינו מהווה התנהגות בלתי חברית

העובדות: "אני מייצגת חייב בהוצאה לפועל" כותבת עורכת דין לוועדת האתיקה. ביום מסויים פניתי לעו"ד המייצג את הזוכה וביקשתי להציג בפני פשרה מטעם מרשי. עוה"ד דרש כי אעביר לו את ההצעה בכתב והוא יעבירה למרשו כדי שזה יחליט בה. מאחר שההצעה היא פשוטה (4 מילים בלבד) ומחששי כי נוסח ההצעה ינוצל לרעה ע"י הזוכה עצמו - אשר, שלא כבא-כוחו, אינו כפוף לכללי האתיקה של הלשכה האוסרים עליו להעביר את פרטי המו"מ לפשרה לדיעת בית המשפט, ובענין זה יש לי נסיון מר - הסברתי, כי די אם תימסר ההצעה בעל-פה. ב"כ הזוכה סירב לשמוע להצעתי ואף סירב לבקשתי להביא לדיעת הזוכה את עצם קיומה של ההצעה.

"נראה לי", כותבת עורכת הדין לוועדה, "כי התנהגות זו אינה עולה בקנה אחד עם דרישת כלל 26 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986, לפיו עורכי הדין צריכים לגלות יחס חברי כלפי חבריהם למקצוע. אציין כי לו היה מדובר בהצעה מסובכת, היתה מקובלת עלי עמדתו של עמית, אולם לא כך הדבר. כמנהג של יומיים נוהגים עוה"ד להגיע להסכם עקרוני בטלפון, ורק כאשר זה מושג, מועלית ההסכמה על הכתב."

חוות דעת ועדת האתיקה: ועדת האתיקה, שדנה בפנייה זו, לא ראתה בהתנהגותו של ב"כ הזוכה משום עבירה אמת. לדעת הוועדה, אין זו דרישה בלתי סבירה מצד עורך דין לבקש מעמיתו להעביר אליו הצעת פשרה בכתב, אם הוא מוצא זאת לנכון בנסיבות העניין, ואין לראות בכך משום התנהגות בלתי חברית.

7753

ניגוד עניינים הרשאי עו"ד לייצג לנהנה עפ"י צוואה, כאשר הוא מייצג את המצווה עצמו?

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותבת עורכת דין: "לפני מספר שנים פנתה אלי לקוחתי, אישה מבוגרת שתורת רכוש, כדי להחליף את צוואתה בצוואה, שבה הורישת רכושה לשתי בנותיה. הצוואה החדשה היא ציוותה את מרבית רכושה לבתה הצעירה, ואילו לבתה הבכורה היא ציוותה חלק

קטן בלבד. אני ייצגתי כל השנים את בתה הצעירה של הלקוחה. באחרונה פנתה אלי גם בתה הבכורה לייצוג, תוך שהיא מסתמכת על קיומה של הצוואה הראשונה, מאחר שאין היא יודעת על קיומה של הצוואה החדשה. מצב זה יוצר סיטואציה של ניגוד עניינים, ועל כן אבקש הנחייתכם כיצד עלי לנהוג:

א. האם אני רשאית, או חייבת, לגלות לבת הבכורה כי אמה ביטלה את הצוואה הראשונה, והכינה אצלי צוואה אחרת?

ב. האם אני רשאית, או חייבת, למסור עותק מן הצוואה החדשה לבת הבכורה, שהיא יורשת גם על-פיה אם הבת תדרוש זאת?

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדיעה, כי חובת החסיון המוטלת על עורכת הדין אוסרת עליה להביא לדיעת הבת הבכורה את עצם קיום הצוואה המאוחרת שערכה אמה.

בנסיבות העניין, נראה לוועדה כי ראוי שעורכת הדין תמנע בכלל מייצוג לבת הבכורה, המתבססת על הצוואה המוקדמת, כאשר היא מנועה מלגלות לה את עובדת קיום הצוואה המאוחרת ותוכנה.

עו"ד כנאמן

חובת נאמן לדווח על נאמנות לאפוטרופוס הכללי - בחלון 10 שנים מתחילתה

"כ"עט ואתיקה" מס' 22, מבכברואר 1992, התפרסמה חוות דעת ועדת האתיקה לגבי השאלה, מהו משך הזמן שבו נדרש עורך דין שהתמנה לנאמן לשמור על מסמכי הנאמנות.

ועדת האתיקה קבעה בחוות דעתה, כי נאמנותו של עורך דין על כספים, או חשבונות של לקוחו נמשכת כל עוד לא הסתיימה על פי כתב הנאמנות, וברור כי עד אז חייב עורך הדין בשמירה של כל המסמכים והחשבונות הנוגעים אליו.

עו"ד יוסף זילבינגר, ממשרד האפוטרופוס הכללי בת"א, הואיל להפנות את תשומת לבנו, כהשלמה לחוות הדעת הנ"ל, לחוק להגנת רכוש מופקד תשכ"ח-1964.

חוק זה חל על מי "שנמסר נכס להנהלתו או לשליטתו לטובתו של אחר (להלן: בעל הזכות) על פי הרשאה או מינוי או בחזקת נאמן", ומורה לו למסור "לאפוטרופוס הכללי הודעה על כך בכתב, כאמור בסעיפים 3 ו-4, אם עברו עשר שנים מיום ההרשאה, המינוי או תחילת הנאמנות, או מיום שניתנו לו על ידי בעל הזכות הוראות ביחס לנכס, או מיום שבעל הזכות הסכים בכתב שהודעה כאמור לא תימסר, הכל לפי המאוחר יותר".